

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 6 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

Št. 22. V Ljubljani, 30. novembra 1894. Leto XI.

Obseg: Vpliv otelitve krav na mleko in rejo. — Pikasto krčno zelje ali sv. Janeza rože kot zdravilo. — Ohranitev vrtnih rastlin pred zmrzlino. — Napake pri prasičji reji — Varnostna cepitev zopora vranični prisad in zoper prasičjo rdečico. — Izpodružnic. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati

Vpliv otelitve krav na mleko in rejo.

K preiskovanju tega vprašanja so dr. P. Schuppli-ja, oskrbnika na nekem veleposestvu na Solnogradskem, napotili nasprotujoči si nazori, pojavljajoči se v literaturi in med živinorejci, kakor tudi prepričanje, da se tej stvari ne prišteva toliko pomena, kolikor ga v gospodarskem oziru zasluhuje. Kot prvo nalogo si je pisatelj postavil to, da dokaže, v katerem času storjenja, oskrbovanja pod različnimi okoliščinami, se od krav dobiva največ mleka — jemaje v poštev večkratno dōbo molže ene krave — in kdaj dospe tele najprej k normalnemu, kolikor le mogoče ugajajočemu razvoju. Nadalje je še preiskoval, v kateri starosti in v kakem letnem času se sme krava oteliti, da se more korist pravočasne otelitve porabiti v najprimernejši meri, in sicer glede na mleko in na zarod. Vrhu tega je bilo treba še pojasniti, kako se ima prav porabiti sposobnost dobrih dojníc, zlasti glede na zarod, ker pri tem lahko nastanejo v pravih nekake izjeme.

Da bi pa mogel izreči kolikor le mogoče pravično in od krajevih okoliščin neodvisno sodbo, obrnil se je pisatelj z vprašanji naravnost do izvedenih živinorejcev v različnih deželah, in sicer z dobrim uspehom. Dobivši več stotin odgovorov, je imel na razpologo bogat material, zato pa tudi zasluhuje po-

sledica tega preiskovanja največjo pozornost. O tem se čita v švicarskem gospodarskem listu:

Pri dobri krmitvi po zimi in muljavi (zeleni klaji) po leti, bodisi že v hlevu ali na paši, so zimski meseci v ožjem pomenu (listopad, gruden in prosinac) glede na obilnost mleka in na rejo najugodnejši za otelitev. Med prehodom od boljše krme na slabejšo se približa pomlad; vsekako pa se tudi pri slabi klaji čez vse leto doseže največ mleka.

Svojo trditev je preiskovalec podprl z naslednjimi točkami: Od krav, ki store po zimi, dobimo še pri suhi klaji dovolj mleka; ko pa jamejo dobivati zeleno klajo, molžejo dobro celo do pozne jeseni. Čas molže je torej dokaj daljši nego pri kravah, ki store dšpomlai. S prehodom od jesenske na zimsko klajo pa se molža opusti lahko in brez nevarnosti. Predolgemu molzenju, ki ima za kravo in za mladiča večkrat kaj slabe posledice, se na ta način lože izognemo. Tudi mlečna groznica se po zimi ne pojavlja tako često, kakor pri kravah, ki store po leti. Zimsko mleko se lahko rabi za rejo ter je zato dokaj primernejše, ker obstoji iz bolj pravih in lože prebav-

ljivih delov nego poletno mleko.

Z ozirom na rejo je otelitev v mescu listopadu (oziroma v kimovcu, grudnu in prosincu) najugodnejša iz naslednjih vzrokov: Teleta se do pomladi lahko toliko

Podoba 68.

okrepijo, da morejo že spomladi prvega leta iti na pašo. Suha klaja v poslednjih mesecih starkine brejosti upliva kaj ugodno na mladiča. Vsakovrstne bolezni, kakor driska pri teletih itd., se po zimi ne pojavljajo v toliki meri, kakor spomladi ali po leti; torej so taka, po zimi rojena teleta, dokaj sposobnejša za rejo. Materno mleko prija mladiču dosti bolj ob času suhe, nego ob času zelene klaje. Tudi glede na obrejenje telic je zimski čas osetilivše najprospernejši. Telice pa naj bi se ne spuščale k bikom, dokler niso $1\frac{3}{4}$ ali $2\frac{1}{2}$ leta stare.

Posledice, ki jih je pisatelj zajel iz bogatega materijala, ujemajo se popolnoma z dejanskimi izkušnjami. Seveda je gotovo, da se nahajajo okoliščine, v katerih se na pr. gospodarji, ki skrbijo za to, da imajo vedno dovolj mleka itd., ne bodo menili za to pravilo. Umevno pa je samo ob sebi, da se preiskovalec na te okoliščine ni mogel ozirati.

Pikasto krčno zelje ali sv. Janeza rože kot zdravilo.

Pikasto krčno zelje (*hypericum perforatum*) pod. 68., katero po nekaterih krajih imenujejo sv. Janeza rože, je prostemu narodu uže od nekaj znano kot zdravilna rastlina. Pikasto krčno zelje raste povsod po suhih tleh, ob gozdnih robovih, po mejah in po gorskih rebrih; cvete meseca julija in avgusta. Gola, okrogla, vejnata stebela zrastejo kakih 60 cm visoka in poženo rumeno cvetje. Če liste opazuješ proti luči, zde se ti vsled oljnih mehurčkov, kakor bi bila drobno preluknjana; ob robu je listje črno-pikasto. Ta zdravilna rastlina posebno dobro vpliva na vranico, kateri je njen čaj najboljšo zdravilo. Glavobol, tiščanje v želodcu prežene čaj te rastline. Čaj pa je treba piti nekaj dni. Če se mu pridene nekoliko aloidnega praška, kateri se dobi v lekarni, potem ima čaj še večjo zdravilno moč. — Neprijetno je pri nekaterih otrocih, da močijo posteljo. Tudi proti tej bolezni rabijo čaj, kuhan iz rož sv. Janeza. Predno gre otrok spat, popije čašico čaja, in to ga zelo pokrepi ter vzame materi marsikako delo in sitnost.

Ohranitev vrtnih rastlin pred zmrzolino.

Kakor vseh nezdod, se je tudi zmrzline lože varovati, nego zdraviti jo. Kar pa se tiče vrtnih rastlin, o tem nam daje L. Zwirner naslednje nasvete:

Če se govori o zmrzlini pri rastlinstvu, jemlje se v poštev dva slučaja, ki pa sta vendar povsem različna, zmrzlina in pozebljenje. Ozebsti morejo vse naše domače rastline, ki pa s tem, še vendar niso ugonobljene. Toda nahaja se obilica rastlin — naj imenujemo samo tobak, bob, krompir itd. — katere prištevamo našim domačim, ki pri najmanjšem pozebljenju najdejo svojo smrt. Zato tu govorimo sploh le o prvih.

V strogi zimi trpé tudi naše zimi kljubujoče kulturne rastline, sadno drevje, vinske trte itd. več ali manj vsled zmrzline. Večkrat najdejo svojo smrt, ali pa so uničeni le nekateri njih deli. Zmrzlina je končna posledica ozebljene v prehudem mrazu, ki provzroča v tkanihskih cevkah rastlinskih kemično premembo rastlinskih sokov ter jih celo raztrga.

Kako se moremo te škode varovati? Deloma naravnost po ohranilnem sredstvu na rastlinah, deloma neposredno po primerni, pametni vzgoji, ki drevesa ohrani zdrava in jih tako napravi sposobna, da morejo kljubo-

vati zračnim vplivom. Zdrava rastlina z zdravim lesom lože kljubuje mrazu nego bolna; to je znano vsakemu vinogradniku. Tako je tudi s sadnimi drevesi in z vsemi drugimi vrtnimi rastlinami; če so njih rastlinski deli dozoréli, vtegnejo sicer res do gotove stopinje ozebsti, in vendar še ne zmrzejo. Toda nahajajo se še občutljivejše rastline, ki po zimi potrebujejo varstva.

Naša sadna drevesa obvarujemo zmrzline, če jim debela ovijemo s slamo ali s trsičjem. Zlasti zadnja zima je pokazala, kako debela zmrznejo, da se potem po leti razpokajo. Da take rane drevesu ne koristijo, jasno je samo po sebi. Pazljiv opazovalec bo tudi pri teh razpoklinah našel neko soglasje, ki se kaže v položaju in razširjenosti razpoklin. Vse te rane se nahajajo na južozapadni strani debela. To se pojasnjuje s tem, kako škodljiv je vpliv solnčnih žarkov v jasnih zimskih dnevih. Debela so pri visoki stopinji mraza po noči zmrznila, čez dan pa jih solnce močno ogreje. Na južni strani je toplota največja, zato je tudi velika razlika v toplini, ki je pri tleh dokaj skrajnejša. Ta prememba mraza in gorkote v teku 24 ur je skrajno škodljiva ter je tudi kriva, da dotični del rastline zmrzne. Da se ima zmrzlina na južni strani debela pripisati na rovaš škodljivemu vplivu solnca, pričajo nam nopokvarjeni deli debela na severni strani drevesa. Ako spomladi tako zmrznjeno drevo narežemo, najdemo, da ima južna stran rjav, severna pa zelen lub. Da ni zmrznil še ta, zahvaliti se je edino le okoliščini, da po zimi ni bil izpostavljen taki zračni premembi. Ker pa je zračni pritisk najmočnejši pri tleh, so tudi rane, narejene po zmrzlini, spodaj največje, proti vrhu pa se manjšajo, dočim se v višini 1-80 do 2 metra izgube popolnoma.

Ravno pri mladih drevesih je svetovati, da se povijejo s slamo; pa tudi starejša drevesa, zlasti črešnjé nam bodo hvaležne za to postrežbo, ker so, kakor nobeno drugo sadno drevje, močno občutljive proti mrazu. To je imel pisatelj teh vrstic priliko po zadnji zimi opazovati na črešnjah, s katerimi se ponaša badenska dolina.

Pri sveže vsajenih sadnih drevesih se priporoča tla pokriti z gnojem, da mraz ne more naravnost do korenin.

Od drugih sadnih dreves so marelice in posebno še breskve najbolj potrebne našega varstva, da ne zmrznejo. Zato se pokrijejo, kakor nanese okoliščine, z rogazo, trsičjem ali z jelovim protjem. Prve se kar priprosto nastavijo okrog dreves, jelovo protje pa se mora deloma vtakniti v tla, deloma privezati k drevesu. Varstvo pred zimo mora biti takšno, da se z gostim jelovim protjem pokrijejo vse veje drevesa.

Vrtnice, te ljubljénke vsakega prijatelja vrtov, potrebujejo skoro vse dobrega varstva po zimi. Za vrtnice z visokimi stebli je najbolje, če jih pokrijemo z zemljo, ko smo jim poprej nekoliko prirezali vršičke (krone). Z ovijanjem te vrste vrtnic so se napravili že marsikateri poskusi (pokrivanje vrhov z listjem in protjem, ovijanje s slamo itd.), vsekako pa je prvi način najboljši in najpriprostejši. Ko se stebelce položi na zemljo, paziti je pred vsem na to, da pride kolikor le mogoče blizu zemlje. Zato naj se na tej strani, na katero se položi vrtnica, odstrani nekoliko lopat prsti. Za krono se izkoplje nekoliko večja in globokejša jama, da pride požlahtnjeni del za kakih 25 cm globoko v zemljo. Pa tudi stebelce naj se pokrije z jelovim protjem, da mu ugonobljajoči solnčni žarki preveč ne škodujejo. Nizke vrtnice se tudi isto tako nekoliko prirežejo in potem visoko zasujejo s prstjo ter pokrijejo z jelovim protjem.

Jagode, nežnejše grmičje in mačehice, marjetice (rigelce), silene, kakor tudi gredice s cvetličnimi čebulicami

nam bodo kaj hvaležne, če jih vsaj nekoliko pokrijemo z jelovim protjem.

Nežnejše rastline za olepšavo, kakor na pr. planska roža ali dragomastnik (rhododendron), kakor tudi nekateri jegličniki, na pr. Wellingtonia gigantea (poslednja le kot mlada rastlinica) naj se po posebni varstveni napravi iz slame ali trsičja zavarujejo pred zimo.

Tudi je treba še omeniti mladih poganjkov na trtah, zlasti takih, ki so zrastle v enem letu iz ključev. Ti večinoma tanki, slabi poganjki kaj radi zmrznejo, torej se priporoča, toliko zasuti jih s prstjo, da se spodnja ocesca dobro ohranijo do obrezovanja.

Od sočivja so nam kaj hvaležne za varstvo: špinaca, zimska glavna solata in bela zimska čebula. Tudi tukaj se kot najboljšo priporoča jelovo protje, ki ne nareja nikake gnilobe ter je tako prijetno kakor čedno.

Prednost smrekovega protja obstoji še v tem, da se razun za pokrivanje rastlin po zimi, kadar se je po nastali gorkoti iznebilo svojih iglic, lahko porabi kot kolče za grab, ali za senco na gredicah. Naposled pa roma v peč kot izborna drva.

Napake pri prasičji reji.

Prasičja reja bi lahko bila dokaj dobičkonosnejša, ko bi se pri nji ne godile tako številne in velikanske napake. Pokojni gospodarski svetnik dr. May v Veienštetanu, je zaznamoval naslednje glavne napake, ki jih je opazil pri mnogih gospodarjih pri njih prasičji reji.

1.) Pomanjkljivo izbiranje praseta za pleme. Najboljša praseta se prodajo, namesto da bi se redila in rabila za pleme, slabejša pa se pridržé. S tem se sicer pridobi za trenutek več denarja, izgubi se pa dokaj več zaradi slabega zaroda. Tudi se ne skrbi za to, da bi se za pleme pridržal zarod od najrodovitnejših mater, ali pa se obdrži zarod še le takrat, kadar rodovitnost matere že pojema. Zato tudi taka praseta niso rodovitna. Mrjasci se izbirajo brez ozira na to, ali so sposobni za pleme ali ne; če se kupijo, kupijo se najcenejši. Od slabih mrjascev pa ni moči pričakovati dobrega zaroda.

2.) Slaba reja mrjasca. Večkrat se vse premalo pazi na dobre lastnosti in na primerno oskrbovanje plemenskega mrjasca, niti ne na to, ali je dovolj potrebnih mrjascev v občini.

3.) Prezgodnja raba mrjascev in svinj za pleme. Rabili naj bi se, ko so vsaj za polovico dorastli (starost desetih mesecev vtegne biti najprimernejša), pa se svinje rabijo za pleme že v petem, mrjasci pa v šestem mesecu. Na ta način ostane žival za pleme vse življenje mršava ter navadno stori le slab zarod.

4.) Pomanjkljivo gibanje svinj na prostem. Pitani prašiči morajo biti kolikor le mogoče na miru; toda druge, zlasti breje svinje, morajo se vsak dan dovolj sprehajati, sicer postanejo predebele, povržejo le malo in slabih praseta ter nimajo nič mleka.

5.) Slabo krmljenje doječih svinj. Vsled tega te same močno shujšajo, pa tudi zarod ni nič vreden. Praseta potrebujejo vsak dan mnogo in dobrega mleka, da morejo krepko rasti in zato mora dojnica dobiti dovolj in dobre hrane (vsekako pa ne v prvih dnevih po oprasenju). Zatorej ne zadošča navadna krma iz krompirja, muljave, repe, pomij itd., marveč se ji mora pokladati krepka hrana, kakor rž, ječmen ali oves, polit z mlekom ali sirotko, pa tudi otrobi.

6.) Prezgodnje odstavljenje praseta. Marsikje odtegne prasetom materno mleko že v tretjem tednu. Pred šestimi tedni bi se to sploh ne smelo zgoditi.

7.) Slabo krmljenje odstavljenih praseta. Po odstavljenju se mlada praseta ne smejo slabo krmiti, marveč potrebujejo še vedno, dokler niso stara šest mesecev, marljivo oskrbovanja in tečne hrane. Gibanje na prostem zraku, čistost v hlevu, stroga odločitev časa za krmitve (vsaj štirikrat na dan), strog red v krmljenju, polaganje krme v manjših deležih, prava toplina v hlevu, suha in dovolj obilna stelja, sladko mleko, kislo mleko brez smetane, zdrobljena rž, ječmen, lanene tropine, sirotka, so najprimernejša krma za mlada praseta. Ako se odstavljenja praseta ne krmito dobro, rastejo jako počasi, jamejo kazati rebra in slok hrbet ter dobé slabe mišice. Če se puste, da bivajo v hlevu, pa pridejo na nje še druge bolezni, po katerih prašiči drug za drugim poginejo. Sicer pa mnogi prašičerejci niti ne vedó, kako slabe prašiče imajo ter si mislijo, da se jim za dobro krmo in oskrbovanje niti brigati ni treba, če imajo prašiči le „angleško kri“ v sebi.

8.) Slaba reja starih plemenskih prašičev. Nečistost, pomanjkanje stelje, pomanjkljivo odkidavanje gnoja, nezadostno čenje korita, brezbriznost gledé na vročino, mraz in napajanje pri odhodu na pašo.

9.) Neprilično zidani svinjaki. Tukaj se pač največ greši. Prašiči morajo živeti v zastrupljenem zraku, na tleh, prenasajenih z gnilobo, v temi, v vročini po letu in na mrazu po zimi. Breje svinje se večkrat poškodejejo na voglih, na slabih dverih, nadlegujejo jih podgane in miši, bolehalo vrhu vseh teh napak na trihinah in sneti in če jih tudi dobro krmimo, se vender ta krma ne izplača.

10.) Z rejo, oskrbovanjem in pitanjem prašičev se ukvarjajo le ženske; moški se za nje mnogo ne menijo. Ako pa imajo gospodinje dovolj drugega posla, prepusté oskrbovanje in krmitve prašičev večjidel svojim deklam, ker si mislijo, da za oskrbovanje teh domačih živali je vsaka oseba dovolj dobra. Če se pa prašičja reja ne posreči, tolažijo se z mislijo, da s prašiči nimajo sreče, ali, da se prašičja reja sploh ne izplača.

Ko bi pa poskusile izogniti se tu opisanim napakam, pokazala bi skušnja, da reja prašičev lahko donša dobrih dohodkov.

Varnostna cepitev zoper vranični prisad in zoper prašičjo rdečico.

Z novčno podporo visokega c. kr. poljedelskega ministerstva se je n. a. kmetijski družbi omogočilo, z zavodom Pasteur-Chamberland (beri: Pastér-Šamberlén) skleniti dogovor, vsled katerega se bodo mogla v nji na razpolaganje danih prostorih pripravljati za prvo potrebo cepiva v izvršitev varnostne cepitve zoper vranični prisad (črtnico) domače živine in zoper prašičjo rdečico.

Ta zavod se z dovoljenjem c. kr. poljedelskega ministerstva imenuje „Laboratoire Pasteur-Chamberland“ (Laboratoár Pastér Šamberlén), podpira ga država in stoji pod upravnim nadzorstvom c. kr. kmetijske družbe na Dunaji.

Zoper ustanovitev tega laboratorija visoko c. kr. ministerstvo za notranje stvari glasom razpisa z dné 19. julija t. l., št. 10.981, v sporazumljenji s prej imenovanim c. kr. ministerstvom ni ugovarjalo, vender se mora paziti na to, da se izvršitev varnostne cepitve ne odtegne zakonitemu nadzorstvu političnih okrajnih oblastev in da jo izvršujejo živinozdravniki, ki so v cepljenji dokazano dobro izvedeni.

Oddaja teh cepiv na živinske posestnike se pa ne strinja z določili § 20., točka 4. občnega zakona o živinskih kugah.

Ker je moč varnostne cepitve zoper vranični prisad in zoper prašičjo rdečico zadostno dokazana, ker dalje varnostna cepitev po Pasteur-Chamberlandovem načinu velja za edino gotovo sredstvo, s katerim se preprečita ti dve komaj ozdravni bolezni, ker je torej varnostna cepitev primerna, živinorejo obvarovati velike škode, zatorej deželna vlada živinske posestnike izrecno opozarja na to ter jih vabi, naj dadó svojo živino cepiti, zlasti v krajih, kjer se severni vranični prisad praviloma ali vsaj večkrat prikaže.

Prašičja rdečica se razširja po direktnem okuženju, nastane pa tudi na mijazmatičen način. Z rdečico pa se morejo okužiti prašiči tudi s tem, da jih bolna žival neznatno oprasne ali ugrizne.

Iz tega se vidi, da mora biti varnostna cepitev zoper prašičjo rdečico kar najsplošnejša, če se hoče pri živahnem prometu s to živaljo doseči, da se kuga izdatno zatré. Varnostna cepitev ni nič drugega nego to, da se ublažena kužnina vcepi v organizem. Ta ublažena kužnina ni nobeno zdravilo za bolne, ampak samo varnostno sredstvo za zdravo živino, ono dá cepljeni živini odpornost (imuniteto) zoper dotične bolezni.

Da pa je varnostna cepitev neškodljiva in ob enem izdatna, treba je živino cepiti dvakrat. Pri prvi cepitvi se uporablja močno ublažena bakterijska kultura (prvo cepivo), kar povzroči samo mimogredoče povišanje toplote ter organizem pripravi za drugo cepitev. Dvanajst dni po prvi cepitvi se vcepi močnejši bakterij (drugo cepivo). To močnejše cepivo ostane samo zategadelj brez hujših nasledkov, ker je žival že vsled prve cepitve pripravljena, pod pridržkom, da se je prva cepitev izvršila popolnoma pravilno.

Kratko časa po drugi cepitvi, torej 24 dni po prvi cepitvi, je živina zoper dotično bolezen neobčutljiva.

Žival v tem roku tudi lahko zboli in pogine, če je bila že poprej okužena, predno je postala neobčutljiva.

Varnostna cepitev se mora torej zgoditi pravočasno, še predno se začne bolezen. Priporoča se tudi potem, če je kaj živine za kugo že poginilo, ker se s tem brez-pogojno prepreči, da se bolezen ne širi. Za varnostno cepitev je najugodnejša doba pomlad, meseca marcija, aprila, maja in junija naj se torej živina cepi; kjer ni drugače mogoče (kadar se je kuga že začela), sme se živina cepiti tudi ob drugih letnih časih.

Zoper vranični prisad se smejo ovce, koze, goveda in konji cepiti potem, ko so se odstavili od sesca, bodisi v kateri koli starosti.

Zoper prašičjo rdečico se smejo mladi prašički cepiti šele potem, ko so se odstavili od sesca, in praviloma samo do štirih mesecev svoje starosti, ker povzroči cepitev pri večjih živalih v mnogih slučajih večjo reakcijo.

Breja živina se ne sme cepiti, ravno tako ne živina, ki kaže znamenje kakšne bolezni, dokler ne mine vročica. Ker je torej pri varnostni cepitvi strogo paziti na mnogokatero opreznosti, da se zagotovi uspeh, zato deželna vlada za zdaj pooblašča samo v deželi bivajoče diplomirane živinozdravnike, da smejo cepiti in cepivo prejemati.

Ti živinozdravniki so: c. kr. deželni živinozdravnik, c. kr. okrajni živinozdravniki na Kranjskem in oba mestna živinozdravnika v Ljubljani.

Tisti živinski posestniki, ki so voljni, da bi svojo živino prihodnjo pomlad (ali ob kugah kadar koli) dali cepiti zoper navedene kužne bolezni, naj se zglasé pri dotičnem okrajnem (mestnem) živinozdravniku, ki potem zaradi kraja in roka cepitve povzroči kar je treba.

Ume se, da nihče ni siljen, naj bi dal svojo živino cepiti.

Gledé ravnanja z živino po cepitvi se dostavlja, da je cepljeno živino od necepljene ločiti toliko časa, dokler se ni začela moč cepitve, torej 12 dni po drugi cepitvi. Skrbeti je za to, da se prašički ne kopljejo v umazani vodi (v močvirji), ker se v takih krajih najlože okužijo.

Cepljena živina ob gorkem letnem času ne sme biti predolgo na solčni vročini in kar najtočneje se mora napajati ob času, kadar je sploh navajena piti.

Okrajnim živinozdravnikom je ukazano, pri javnih govorih o živinskih boleznih in o zdravstvu živinskim posestnikom vselej tudi obširno razložiti bistvo in korist varnostne cepitve. Tudi morajo pisati imenike, v katere se vpisujejo dotični posestniki, njih bivališče, pleme in število cepljene živine in vspeh cepitve.

Posledke cepitve je ob konci vsakega leta poslati laboratoriju na tiskovini, katero živinozdravnikom, ki izvršujejo cepitev, pošlje zavod, zatorej bode tudi brez-pogojno potrebno, vsako žival, ki pogine med cepitvijo ali malo časa potem, raztelesiti, in dolžnost je živinozdravnikova, natanko dognati vzrok nje smrti.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dné 15. novembra 1894.

Iz podružnic.

Podružnica v Sodražici.

V nedeljo, dné 11. t. m., smo imeli občni zbor naše podružnice c. kr. kmetijske družbe, ki se je vršil v prav lepem redu. G. tajnik je poročal, da šteje naša 1 leto stara podružnica sedaj 43 udov, da ima že trijër, brano in še nekaj v gotovini. Za rabo trijërja se je določila taksa za neude 5 kr. od mernika. Sklenilo se je polovico letnine za l. 1895. obdržati za razne podružnične potrebščine. Vrhu tega se je obravnavalo radi prostora za drevsnico in o tem, kam naj bi se prosilo za podporo.

Navzoč je bil i kot naš ud vrl človekoljub gosp. Ignacij Gruntar, c. kr. notar iz Ribnice, kateri je obljubil vse prošnje in slučajne odpise brezplačno sestaviti. Stavili so se pozneje razni predlogi. Med temi se je sklenilo za več vasi naročiti požiralnikovo cev, ki se vtakne živinčetu, katero napenja, skozi požiralnik do želodca, kar iz želodca odpravi preobilne pline. O tem prepričati se na svoje oči smo imeli priliko preteklo nedeljo pri poskušnji, katero je napravil g. živinozdravnik iz Kočevja.

Na to je poučno govoril g. notar Gruntar iz Ribnice, kterega so navzoči udje poslušali z vso pazljivostjo. Gospod notar je govoril prav poljudno o oporoki (testamentu), o ženitovanjskih pismih, povdarjal vmes sosebo vse bolj važne točke, svaril kmeta pred strastnimi pravdami, ker le notarjem, oziroma odvetnikom donašajo več ali manj dobička, in vpletal vmes razne zanimivosti. Gosp. predsednik podružnice ga je končno srčno zahvalil in ga prosil, da bi nas blagovolil še večkrat osrečiti s tako poučnim predavanjem. Videlo se je, da gre itak poslušalcem zahvala prav iz dna srca. Gosp. govornik je obljubil v kratkem zopet nadaljevati, želel je le, da bi se njegovega predavanja prihodnjic udeležilo še več

drugih posestnikov. Zvečer smo se zbrali v gorenjih prostorih tukajšnjega gostilničarja, kjer se je pričela tombola v korist podružnice, ktera je končala s približno vsoto 19 glđ. čistega dobička.

Podružnica v Kamniku.

Sedeč ob ulnjaku sem primerjal življenje čebelic z življenjem človeškim, in mislil sem si: ako ta pridna živalca v tolikih prilikah služi v vzgled človeku, pa tudi v primeru ž njegovimi upravami, zakaj bi tudi član kmetijske družbe ne naredil primere, in imel sem jo. Ves ta čebelin roj, sem dajal sam pri sebi, je podoben pravcati kmetijski družbi!

Glejmo nebroj teh marljivih živalic; vse so udje „kmetijske družbe“. svoje kmetijske družbe, in matica je ti družbi predsednik. In res, čebele so pravi pravcati kmetje; njiva, travnik in gozd je torišče, na katero se razteza njihovo delovanje, in ako jih pri njihovem delu natančno opazujemo, vidimo, da delajo s preudarkom in treznim premislekom. Zato tudi njihov ogromni uspeh.

Ako toraj človek hoče biti delaven in koristen ud svoje družbe, ravnati se mora po vzgledu te inteligentne živali, in kjer to stori, svest si je lahko ogromnih uspehov.

Ali se je pa tudi naša kmetijska družba, kateri smo primeru naredili s čebelnim panjem, vedno ravnala po tem vzgledu? V marsičem se sme trditi, da, kajti zabeležiti nam je lepih uspehov, ki so znak njenega delovanja v teku njenega obstanka, in da ona živi in deluje, to je pa najboljši znak, da izpolnjuje svojo nalogo. Gotovo pa je tudi, da je še mnogo dela in mnogo dolžnosti za bodočnost, da bode treba pospešiti delovanje in obrniti pozornost morebiti na marsikaj, kar se v minulosti ni dovolj jemalo v ozir, ali kar morda slučajno ni prišlo v program delovanja naše družbe. Treba bo morebiti postaviti na vzpored popolnoma nove točke in razpravljati o rečeh, ki navidezno morda ne spadajo v delokrog družbe, katerih rešitev pa vendar zavisi od nje, edino le od nje.

Ne bodem toraj govoril o posameznih nam uže znanih slučajih, marveč preidem takoj na predmet, o katerem osobito sem nameraval danes govoriti.

Ako se povprečno pogleda na naš kmetijski stan, sme se z zadoščenjem reči, da ni baš eden najslabejših, vendar tudi ne eden najboljših, in gotovo ne tak, kakršen bi moral in mogel biti. Drugod ob podobnih zemljiških razmerah cvete kmetijstvo primeroma lepše nego pri nas, in mnogo zadovoljnjih kmetov živi nego pri nas. Kje je toraj uzrok, da pri nas ni tako, kakor drugod? Morda v slabih letinah? Tudi drugod so slabe letine. Morda v davkih? Tudi drugod so hudi davki! Iskati je uzroka v nezavesti našega kmeta za sredstva, ki pospešujejo kmetijstvo, in v nezadostnem poznanju nevarnosti, ki izpodkopavajo kmetijstvo. Ako toraj mislimo, da smo gledé navedenega dobro podkovani, se motimo. En pogled v naše javno in notranje življenje na kmetih nas takoj pouči o resnici, da je še mnogo, mnogo treba storiti, predno se bode naše kmetijstvo smelo nazivati vzgledno.

In za tem nam je težiti, da postanemo vzgledni kmetje v vsakterem oziru! Res, ni dovolj, da navidezno storimo to, kar zahteva mati zemlja uže sama ob sebi od kmeta; ni zadosti, da znamo, kdaj se sadi in seje, kaj se sadi in seje, kako se obdelujeta vrt in travnik, da bodeta uspevala ob vsaki priliki; vse to je le dejansko ali mehanično pospeševanje kmetijstva, po-

speševanje, ki zastane in utihne lahko pri vsaki najneznatnejši priliki. Moja misel je temveč, da vladaj v vsem našem kmetijstvu pravi krepki duh napredka in vzdrževanja vzornega kmetijstva. In baš tega duševnega življa pogrešamo v naših kmetih; čisto in povsodi nahajamo sesedanje tega življa in vsled tega sesedanja budi razpadanje pravega veselja do kmetijstva in vsled tega razpadanje kmetije same.

Kdo more trditi o gorenjskih kmetih, ki so lahko-miselno poprodali svoje kmetije za hitro bežeči denar, da so imeli veselje do kmetije? Nikdo in najmenj oni sami!

Da se med nami nahajajo zares tudi taki kmetje-posedniki, katerim je kmetijstvo srčna radost in prava duševna potreba, o tem ni tajiti; a poglejmo tudi na njihove domove, kako krasno in uzorno je vse! Kako vse raste in klije, kakor bi sadili, sejali in obdelovali sami angeljci božji! Kako snažno vse okrog hiše in poslopij, kako snažno in čisto v hiši in po shrambah; povsod vse priča o pravi zavesti gospodarjevi za svoj stan in o zavesti vrednosti kmeta in človeka. In to edino vsled tega, ker je gospodar duševno prebujen in zaveden, z eno besedo, ker je inteligenten kmet, kajti ob duševni inteligenci stori se vse drugo, kakor samo ob sebi. Inteligenca je ona moč, ki dela dostikrat mesto rok in mesto živine! Inteligentni kmet bode znal na vsako stran takoj pravo zadeti, on vse vidi in slutí, česa treba, da ostane uzor kmeta, in po tem točno in brez odlašanja tudi živi in deluje. Kako zares krasno bi bilo, ako bi vzgledu takega uzor-kmeta sledili vsi njegovi sosede in prijatelji od blizu in daleč, kako kmalu bi na naših kmetih postal pravi nebeški raj!

Po tej strani toraj treba, da razvije naša družba v prihodnjic krepko svoje delovanje in osvedočena bode čez nekaj let, da je storila svojo najvišjo nalogo.

Da je v dosego tega treba skrbeti v prvi vrsti našim skupnim in posameznim predstojnikom, umeje se samo ob sebi. Kajti, kakor je uspeh v ulnjaku ponajveč odvisen od matice, tako je s kmetijsko družbo. Predsednik je duša cele družbe, in ako on živi za njo, gotovo je, da bode živela tudi ona ž njim. Na njem je, ako se v njegovem delokrogu kmetijstvo razvija uzorno, ali ako ostaja na vedno enakem stališču, ali da celo propada. On je brodnik, ki vzdržuje v krepkih rokah veslo in vodi čoln po pravem tiru in njemu edino bode zahvaliti, ako bode brod srečno nadaljeval svojo pot. Tak brodnik, kteremu brez skrbi zaupamo čolnič naše kamniške podružnice, je sedanji prvosednik gospod Emil Janežič, grajščak na Perovem pri Kamniku. Poleg nenavadne duševne inteligence, združuje ta moč v sebi vse strokovne vede kmetijstva. Sam vzgleden ekonom, ve pri vsaki priliki izpregovoriti in storiti pravo v prospeh njemu izročene podružnice, kajti od jutra do večera misli in preudarja, kaj bi se še dalo storiti, da bi bilo v blagoslov njegove srenje, in kdor tako neumorno deluje za dosego blagega, vzvišenega cilja, kakor gospod Janežič, on si sme biti v svesti, da mu bode hvaležen še pozni rod, a da želi sedanji imeti ga v svoji sredi, dokler najdalje je mogoče. Res je, da tudi še tako marljiv predsednik dostikrat tega doseči ne more, kar želi in po čemer hrepeni v blagor svojega bližnjega, kajti razni odnošaji se dostikrat protivijo njegovim blagim nameram. Glavni pogoj za izpolnitev lepih ciljev je pač sotrudno delovanje vseh udov in soglašanje njihovo z njegovimi nasveti. Predsednik brez marljivih sodrugov bi bil vojskovodja brez udane vojske.

Kaj bode torej storiti za bodoče?

Moja misel je, da bi se zlasti ob sedanjem, zimskem času prav mnogokrat zbirali udje podružnice in se ob medsebojnem posvetovanju oživljali in urili za lepo idejo napredka. Pri takih zborovanjih bi vse lepo razmotrili, kaj je zdravega in nezdravega na telesu našega kmetijstva, kaj je treba storiti, kaj opustiti, da se prej ko prej doseže vzvišeni cilj, da bode slovenski kmet postal uzoren in inteligenten kmet v pravem pomenu besede. Mnogo je še dela, prav mnogo, o katerem nočem tukaj podrobno govoriti; vsak pravi in razumni kmet ga mora videti na prvi pogled, le seči je treba po njem in storiti pravo svojo dolžnost, in videli bomo, da besede naše niso bile govorjene tja v en dan!

F. J.

Razne reči.

— **Kako spoznaš goloba, je li star ali mlad?** Stari golobje imajo rdeče noge in nimajo rumenkastega puhovega perja katero je med perjem mladih golobov. Mlad golob ima gladke noge blede barve.

— **Škodljivost kajenja svalčic (cigaret).** Po poročilu ameriških zdravnikov ima nezmerno kajenje svalčic za posledek duševno bolezen, ali celo neozdravno blaznost. V šikaski norišnici je med blaznimi 8 odstotkov takih, ki so bili poprej strastni kadilci svalčic, in vsi ti nesrečniki nimajo upanja, da bi ozdraveli. Vsi bolehalo na takó imenovani besni blaznosti. Sploh so zdravniki opažali, da ima kajenje svalčic zlasti pri mladini škodljiv vpliv, ne le na dihala, marveč tudi na duševno stanje, ker pod njega vplivom močno slabi delavnost (čilost) možganov. Zato naj bi mladina svalčice raje pustila na miru.

— **Konji in železnica.** Nič težkega ni konje navaditi na šumenje železnice. Konja postavi vselej tako, da vlak vidi že od daleč. Vajeti drži precej rahlo in pusti, da vlak pojde mimo. Navadno vozniki imajo to napako, da konje tako postavijo, da ne vidijo vlaka. Konji slišijo le šum in hočejo ubežati. Voznik pa pri tem navadno konje še tepe, dokler mu popolnoma ne zdivjajo, razbijajo voz in še sebe poškodujejo. Konj misli, da vse tepenje, bolečine in poškodbe prihajajo od železnici in ni čudno, če se potem boji vsakega vlaka. Jezdci ravno tako napačno ravna. Če se konj kaj ustraši in skoči v stran, zbadajo ga z ostrogami in pretepajo. S tem se konj zbega in misli, da se bode to vselej ponavljalo, kadar bo kaj takega videl.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 169. Ali je dobro živini mesto navadne soli dajati grenko ali pa Glauberjevo sol? (A. D. G. v L.)

Odgovor: Grenka in Glauberjeva sol sta vse kaj drugega nego navadna kuhinjska sol. Navadna sol naredi krmo prijetno užitno ter pospešuje tvorjenje želodčnega soka, ki je potreben za dobro prebavljanje; kuhinjska sol torej pospešuje prebavljanje in pomaga tudi s slabejšo krmo bolj okoristiti se. Grenka in Glauberjeva sol sta pa vse drugačne kemijske sestave, ne vplivata nič na pravilno prebavljanje in zdravi živini le škodujeta. Vsled njih kemije sestave sta pa ti dve soli važni zdravili za živino, in sicer je grenka sol precēj močno dristilo, Glauberjeva sol pa mečilo in čistilo. Kuhinjska sol je kemijsko natrijumov klorek, grenka sol je žveplenokisla magnezija in Glauberjeva sol je žveplenokisel natron.

Vprašanje 170. Ali ima poštni ravnatelj pravico trgati poštne marke od časnikov? (S. P. v K.)

Odgovor: Vi menda mislite poštnega upravitelja! Ne, on nima pravice delati to. Če jemlje s poštnim pečatom za-

znamovane marke, je to nerednost, ki ni dovoljena. Ako pa jemlje nezaznamovane marke, stori to z namenom, zopet v denar spraviti jih in tako pošto oškodovati, kar je toliko kot uradno izneverjenje ter je kaznivo. Če se Vam kaj takega pripeti in Vam ni prav, morete to ovaditi pri poštnem ravnateljstvu.

Vprašanje 171. Moja spalnica v tukajšnji šoli je zelo mokrotna ter so uže pred 4 leti napravili v njej nova tla, ker so prejšnja gobe do cela uničile. Od kar sem jaz tu ($3\frac{1}{2}$ leta), teh gob ni več, vendar se je v enem kotu pod skrinjo pokazal plesen. Gospodinja je ta plesen večkrat odstranila in v skrinji sem našel pred mesecem notri spravljene črevlje tudi plesnive. Druge nezgode takrat nisem opazil. Sedaj sem pa zopet skrinjo odprl in našel sem v nji vse zame dragocene rokopise in knjige popolnoma pokvarjene, t. j. plesnive in zgnite. Kaj je temu vzrok, ali zopet ponavljajoča se mokrota, ali ker sem imel v skrinji hranjene tudi črevlje? (N. v M.)

Odgovor: Knjige in rokopisi v skrinji niso splesnili zaradi črevljev, ampak plesnoba se tvori vsled vlage. Če imate mokrotno stanovanje, je prvi pogoj pridno prezračevanje ne le sobe, ampak tudi vseh zaprtih omar in skrinj. V taki sobi hranjeno obleko, knjige i. t. d. je treba večkrat presušiti na zraku, bodisi na solcu ali pri zakurjeni peči. Vlažno sobo po zimi dobro kurite in jo vsak dan pridno prezračujte. Sicer se pa pritožite na okrajni šolski svet, ter zahtevajte, da stanovanje pregleda veččak, kajti dandanes imamo sredstva, vlago odstraniti iz stanovanj, naj pride od koder hoče. Če Vam je na zdravju kaj ležeče, tirjajte to z vso odločnostjo, drugače si nakopljete bolezen, katere se nikdar več ne bodele odkrižali.

Vprašanje 172. Imam dve kravi, ki sta imeli še le po eno tele in ki nista odveč debeli, a se nočeta ubrejiti, dasi sta bili uže po petkrat pri biku, in sem bika tudi premenil. Kaj naj storim, da se kravi vendar ubrejita? (J. P. v Št. J.)

Odgovor: Če kravi nista predebeli in nimata otolščenih jajčnikov, kar ovira oplemenjenje, in če ste celo uže bika premenili, potem pač ne vemo vzroka, zakaj kravi ne sprejmeta. Najbolje bi bilo, če kravi ogleda živinozdravnik in prouči vse razmere, potem morda pride vzroku na sled in stavi primerne nasvete. Na eno Vas pa še mi opozorimo. Letos je veliko pomanjkanje bikov, pri Vas pa še posebno veliko. Če mora bik dan za dnevom po večkrat skočiti, ni čuda, če ni plodovit, in če sta Vaša oba bika tako utrujena, potem tudi menjava bikov kravam nič ne koristi. Skusite s spoštitim bikom, ki vsaj dva dni poprej ni skočil, morda bo vendar šlo.

Vprašanje 173. Kupil sem prav dober sadni mošt, ki je v sodu čist, a v steklenici ali v kozarcu na zraku pa po črni čez par ur. Kaj naj storim, da mošt tudi v sodu ne sčrni? (J. Š. v V. P.)

Odgovor: Če mošt na zraku sčrni, je dokaz, da je v njem železo, ki se na zraku spoji v česlovoželezni okis, ki da moštu črno barvo. Dokler v sod ne bo prišlo veliko zraka, mošt v njem ne bo sčrnel, dolgo se pa tega ne bo moči braniti, če je vino na pipi. Pretočite mošt na tak način v drugo posodo, da pride ob pretakanju močno z zrakom v dotiko, vsled česar bo ves sčrnel. Ko je enkrat pretočen in sčrnel, ga pa očistite z beljakom ali z žolco. Očiščen mošt potem zopet pretočite v snažno in zdravo posodo.

Vprašanje 174. Pri nas imamo poleg šolskega poslojja drevesnico, oziroma šolski vrt. Do letos še noben učitelj ni zasajal dreves iz šolske drevesnice po šolskem vrtu. Sedanjí učitelj to dela in trdi, da ima pravico k temu. Je li to res? Kaj bo sčasoma z drevesnico in sploh z vrtom, ko odrastejo ta sedaj vsajena drevesa? Ali sme krajni šolski

svet to prepovedati, oziroma ukazati, da se vsajena drevesa odstranijo, tem bolj, ker so sosedje mejaši nezadovoljni. (J. B. v D.)

Odgovor: Na pismu s tem vprašanjem ste se podpisali kot načelnik krajnega šolskega sveta, in ko smo vprašanje prebrali, smo pač vsikliknili: Revež učitelj, ki ima v okrajnem šolskem svetu takega predsednika! Šolski vrt nima v prvi vrsti naloge vzgajati sadno drevje, katero naj dobe občani prav ceno ali celo zastonj, ampak ima nalogo, v prvi vrsti služiti učitelju kot učilo za kmetijstvo, posebno za sadjarstvo. Če naj vrt služi kot učilo, mora na njem rasti tudi matično, t. j. stalno drevje. Na tem drevju kaže učitelj oskrbovanje drevja na stalnem mestu, to drevje kaže vrste sadja, ki so za dotični kraj priporočene, iz tega drevja reže učitelj cepiče itd., z eno besedo: Brez matičnega, stalnega drevja ni misliti šolskega vrta, in tisti učitelj, ki za tako drevje ne poskrbi, nima niti temeljnih pojmov o oskrbovanju in nalogi šolskega vrta. Kar se tiče pravic krajnega šolskega sveta vmešavati se v obdelovanje šolskega vrta, velja isto, kar velja glede šole. Krajni šolski svet ima besedo le pri gospodarskih in administrativnih zadevah, v strokovno ravnanje učiteljevo, bodisi v šoli ali pa na šolskem vrtu, se ne sme vmešavati. Če se Vam strokovno ravnanje učiteljevo v šoli ali na vrtu ne zdi pravilno, naznanite to okrajnemu šolskemu svetu, ta bo uže okrajnemu nadzorniku naročil preiskavo. Kar se pa tiče vprašane zadeve, pa menda pri nas ni nadzornika, ki bi učitelju ukazal šolski vrt zato oskrbovati nepravilno, da bi ustregel nekaterim, ki hočejo učitelju le nagajati. Oprostite, če to smatramo za nagajanje, a nam se vidi tako, kajti matično drevje na šolskem vrtu, ki je kot učilo neobhodno potrebno in zaradi olupšave tudi vsestransko koristno, pač nobenemu občanu in tudi šolski občini ne bo delalo škode. Mesto, da delate učitelju take ovire, raje ga podpirajte, saj ne dela záse, ampak za prospeh občine in národa.

Vprašanje 175. Gotovo bi mnogim ustregli, če bi kaj sporočili o **hektografu**. Zlasti bi rad vedel, iz česa je dotična masa, če jo je mogoče doma delati, kako se prekuha, če jo treba pred porabo zmočiti, kako je tiskati itd. Kakšna in iz česa je tinta za hektograf? (Fr. R. nadučitelj na V.)

Odgovor: Pri hektografu je glavna reč masa, za katere sestavo je več receptov. Po Kwaiserjevem in Hussakovem patentu se naredi iz enega dela fine bele žolce (želatine) in 4 delov glicerina. Žolca se pred porabo 24 ur namaka v vodi, potem se pa z glicerinom vred prav počasi kuha, ali še bolje, posoda s to zmesjo se postavi v drugo, z vodo napolnjeno, ter to vodo zavre. Razstopljena zmes se potem vlije v ploščnato posodo, na površju nastali mehurčki se previdno odstranijo in zmes se pusti potem na hladnem, da se strdi. Najboljša tinta je prav zelo koncentrirana razstopina metilskega vijoleta v vodi. Pred porabo se masa z gobe zmoči in preobilna mokrota se pobere raz maso s polaganjem suhega popirja. Original se razgrne po masi in varno pritisne čez in čez ter pusti eno minuto ležati. Po porabi se hektograf dobro izmije, da izgine vsa pisava, kar je precej sitno in dolgočasno delo. Z mlačno vodo se spiranje vrši hitreje, posebno, če se dodene vodi par kapljic solne kisline. Če je površje mase zelo obrabljeno, je najbolje maso prekuhati.

Gospodarske novice.

* **Nova podružnica v Gorjah** na Gorenjskem se je ustanovila v nedeljo, dne 25. t. m., ter šteje uže sedaj nad 30 članov. Podružnični okoliš bo zavzemal politično občino Zgoranje Gorje, v kateri se nahajajo vasi, katerih vsi posestniki brez izjeme so družbeni člani. Podružnica bo imela svojo drevnico, za katero se je potrebni prostor dobil brezplačno

ter se rigolanje in ograjanje vrši uže te dni. Glavna zasluga na vsem tem gre gospodu dr. Janu, ki ob svojem službovanju ne pozabi rodne svoje občine ter neumorno deluje za nje gospodarski napredek.

* **Pedružnica na Bleda** je ukrenila poslopje svoje uzorne moštarne povečati, in sicer s prizidanjem kipelne kleti in shrambe za stroje v pritličju in s prizidanjem prvega nadstropja za pisarno in zborovalnico, ki bo na razpolaganje tudi občini za njene namene.

* **Splošna kmetijska razstava za Notranjsko** se misli prirediti l. 1895. v mesecu septembru v Logatcu ter so se uže pričele potrebne predpriprave. Podjetje, katero je izprožila logaška podružnica, bodo skupno zvršile vse notranjske podružnice, katerih je 21.

* **Prvi del knjige „Umna živinoreja“, t. j. „Kako se domača živina zdrava ohrani“** je letos izdala „Družba sv. Mohorja“. Knjigo je spisal članom vrlo znani g. okrožni živinozdravnik Franjo Dular. Knjige in nje vrline ne bomo na drobno popisavali, saj jo itak mora imeti vsak slovenski gospodar v rokah, kajti težko nam je misliti, da je še kak naročnik „Kmetovalca“, ki bi ne bil član družbe sv. Mohorja. Naše čitatelje pa prosimo knjigo pridno prebirati ter jo hraniti, in sicer zato, da se nam ne stavi nepotrebna vprašanja, na katere se odgovori najdejo v tej knjigi, oziroma tudi zato, ker se bomo pri odgovarjanju na dotična vprašanja sklicevali na to knjigo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 24. novembra 1894. I.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gospod ces. svetnik Ivan Murnik, navzoči so pa bili odborniki gg.: Lenarčič, Šiška, Witschl, dr. pl. Wurzbach, in tajnik Pirc.

Odbor se je posvetoval o stališču, katerega naj zavzema na občnem zboru v Trebnjem dne 29. t. m. glede vpeljave pridelovanja sladkorne pese na Dolenjskem.

Na podlogi došlih prošenj je odbor ukrenil, komu je dati subvencijske ovne bergamaške pasme.

Na poziv c. kr. deželne vlade se odbor izreče za dovolitev novih semnje v Krškem in v Ložu.

Ker so trije bivši učenci deželne kmetijske šole v Grmu prosili, da bi jih družba dala dalje izobrazit v sirarstvu, oziroma v mlekarstvu, ukrenil je odbor poslati jih v sirarski in mlekarški tečaj v Št. Mišel na Tirolsko.

Zaradi potrebnih poprav v družbeni podkovski šoli se naprosi odbornik gospod nadinžener Witschl, da izdela načrte in proračun.

Prošnja neke podružnice za podporo k napravi drevsnice se odstopi vis. deželnemu odboru.

Za slučaj, če se botaniški vrt v Ljubljani premesti na drug kraj, se izreče odbor, da prevzame družba tisti del zemlje sedanjega vrta, ki je družbena lastnina, zopet v svojo oskrbo in da ji razmere ne kažejo prikupiti ostali del vrta.

Za nove člane se so zglasili in se sprejmejo:

Karba Janez, posestnik v Hrastji; Košmelj Josip, mesar in posestnik v Železnikih; Perhavec Mirko, posestnik v Vipavi; Kanec Francišek, posestnik v Radomljah; Frelj Janez, p. d. Kežar, posestnik v Sorici; Kobal Matevž, posestnik v Vrhpolji; Kosler Peter, tovarnar in posestnik v Ljubljani; Mayr Josip, lekarnar in posestnik v Ljubljani; Kimovec Marija, posestnica v Mostah; Bieger Simon, vodja rudokopa pri Sv. Ani; Slevce Janez, posestnik v Preserjah; Rasinger Francišek, p. d. Hanjak, posestnik v Svatnah.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične dne 1. januarja 1895. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanju živine in mesa. Kdor želi vsprejeti biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

- 1.) s spričevalom, da se je pri kakem kovaču izučil za kovaškega pomočnika;
- 2.) z domovinskim listom;
- 3.) s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in
- 4.) da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 goldinarjev.

Prosilcem za štipendije je predložiti:

- 1.) Ubožni list,
 - 2.) spričevalo o poštenem vedenju in
 - 3.) potrdilo, da so delali uže dve leti kot kovaški pomočniki.
- Prošnje s temi spričevali morajo poslati vsaj do 15. decembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca meseca junija 1895. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po zakonu iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen; vsak učenec si mora za čas šolanja skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznih, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zato naj bi skrbela županstva, da dobode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer dne 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso hodili v podkovsko šolo, dne 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanim vodstvu do dne 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1894.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Kostanjevici, ki bude v sredo, dne 5. decembra ob 1. uri popoldne v župnišču.

VZPORED:

- 1.) Volitev novega načelnika,
- 2.) Plačevanje letnine za leto 1895.
- 3.) Nasveti.

Kostanjevica, dne 25. novembra 1894.

Damijan Pavlič s. r.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Planini, ki bude v soboto, dne 9. decembra 1894. l. ob 3. uri popoldne v tukajšnji šoli.

VZPORED:

- 1.) Poročilo o podružničnem delovanju v preteklem letu.
- 2.) Plačevanje letnine za leto 1895.
- 3.) Posvetovanje o bodočem podružničnem delovanju in nasveti.

Planina, dne 23. novembra 1894.

Josip Bénédek s. r., načelnik.

V a b i l o.

Farna podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 9. decembra t. l. popoldne po cerkvenem opraviilu v šoli.

VZPORED:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice v letu 1894.
- 2.) Razgovor o podružničnih potrebah.
- 3.) Plačevanje društvenine za leto 1895.

K temu zboru uljudno vabim vse ude in tudi take neude, ki se zanimajo za kmetijski napredek ter žele pristopiti k c. kr. kmetijski družbi.

Janko Žirovnik, podružnični načelnik.

V a b i l o

vsam ó. gg. članom cerkljanske kmetijske podružnice, da se udeleže posvetovanja dne 9. grudna t. l. ob 1/2 4. uri popoldne v županovi gestilni in da prinesejo pri tej priložnosti tudi letnino za leto 1895.

Kmetijska podružnica v Cerkljah,
dne 23. listopada 1894.

Josip Jenko.

Edvard Globočnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Vačah dne 9. decembra t. l., t. j. drugo adventno nedeljo, po popoldanski službi Božji v šolski sobi.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo predstojnikovo.
- 2.) Poročilo blagajnikovo.
- 3.) Posamezni nasveti.

Kmetijska podružnica na Vačah,
dne 18. novembra 1894.

Odbor.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice „Tuhinjska dolina“, koji bude v dan 9. decembra t. l., t. j. na drugo adventno nedeljo popoldne po cerkvenem opraviilu v šolskih prostorih v Zg. Tuhinju.

VZPORED:

- 1.) Nagovor prvomestnika.
- 2.) Plačevanje letnine.
- 3.) Razni nasveti in razgovori glede podružnice in kmetijstva sploh.

K obilni udeležbi vabi

Matej Kljun, prvomestnik.

Listnica uredništva.

Fl. G. v L. Vzemite mali kramarski patent za kupčijo z mešanim blagom, potem smete vse prodajati.